

MILEVA AREŽINA rođj. DJURDJEVIĆ

Petrovo selo, opština Bos. Gradiška

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK

MILOVAN DJURDJEVIĆ

o b u ć a r

1914 - 1945.g.

Petrovo selo, 18.6.1979.godine

Mileva Arežina rođjena DJurdjević
Petrovo selo, opš.Bos. Gradiška

Iznosi svoja sjećanja na brata

M I L O V A N A D J U R D J E V I Ć A

Rodjen je oktobra mjeseca 1914 godine u selu Seferovci, opština Bos. Gradiška, od oca Blagoje i majke Danice rođjene Kata-
lina u siromašnoj seljačkoj porodici. Osnovnu školu završio je u
Mrčevcima, a obučarski zanat kod švabe Johana Štemena u Novoj To-
poli.

Neznam koje je godine završio zanat, jer sam ja od Milo-
vana mlađja 6 godina (rođjena sam 1920 g.).Znam samo da je imao
16 godina kada je završio zanat i da je odmah sam otišao u Beograd,
što je za ondašnje prilike bilo nepobičajeno i vrlo smjelo. U Beo-
gradu se odmah našao sa Ilijom Dardićem iz Karajzovaca, poznatim
komunistom koji je živio u Beogradu.

U Beogradu je čini mi se ostao do 1938 godine, a potom
je došao u Banja Luku i radio u Obučarskoj radnji "Šandor". Neznam
koje se godine oženio, da li 1939 ili pak 1940 godine, a koliko
se sjećam vjenčao se u Banja Luci. Oženio se djevojkom iz Nove Gra-
diške, Mandalina=Maca smo je zvali, neznam joj prezimena. Milovan
ima sina Slavka koji živi u Zagrebu, vojno je lice,a rođen je
1941. godine.

O radu moga brata Milovana neznam mnogo,a mnogo sam to-
ga i zaboravila, Znam, kad je god dolazio kući da je mnogo čitao.
Mene je ponekad o nečemu upoznavao. Govorio mi je kako ovo ne može
ovako ostati, da mora doći do promjene, da će biti bolje,ali da
treba izdržati.

Neznam da li je imao neke veze u selima Lijevča polja.
Znam da se par puta sastajao sa Radovanom Vulinom i da je Radovanu
davao neke knjige. Milovan je kao učenik osnovne škole bio odličan,
na izučavanje zanata bio je dobar i disciplinovan, dobar radnik
i vrlo stručan kada je radio kao obučar. Po prirodi je bio tih i
ozbiljan, sa ljudima neposredan, pristupačan i vrlo prisan i poš-
ten.

Na učenju zanata bio je stalno kod majstora, i nije često dolazio kući i tako je radnja njegovog majstora Štemena bila u Novoj Topoli, udaljena od naše kuće u Seferovcima 4=5 km. Ali sam za to ja svake subote odnosila mu čisto rublje, a prljavo donosila kući na pranje. Takvi su tada bili uslovi učenja zanata. "Šegrt" je bio obavezan da kod vlasnika radnje radi od ranog jutra do kasne večeri, pa često i nedeljom da obavlja neke kućne poslove majstora.

Ja sam znala da je Milovan komunista. Kada je dolazio iz Beograda pričaao mi je kako je u stalnoj vezi sa Ilijom Dardić iz Kara rajzovaca i Vukicom Jarić iz Kukulja (oboje komunisti, stradali u Beogradu za vrijeme NOR-a) i spominjao je nekog visokog partijskog rukovodioca, ali neznam o kome je riječ. Sa Vukicom Jarić smo bili u rodbinskoj vezi ali je ona rijetko dolazila u selo. Mislim da je bila pod stalnom prisмотрom žandara i da radi toga nije dolazila.

Milovan je jednom došao kući iz Beograda iznenađeno. Bio je ranjen u nekim demonstracijama i kod kuće se ~~stalo~~ tajno liječio. Znam da je išao u Banja Luku, ali neznam kod kojega ljekara. Bio je ranjen u nogu u butinu. Kod kuće je ostao čitav mjesec dana. Nisam sigurna, ali mislim da je to bilo 1937 godine.

Milovan je koliko sesjećam otišao iz Banja Luke u Sarajevo 1940 godine, tamo se zaposlio, gdje ga ga rat i okupacije 1941 godine zatekli. Nije mi poznato radi čega je Milovan prešao u Sarajevo. Možda po zadatku? O tome mi nije pričaao, a ni pisao niti sam ga o tome pitala.

Moje poslednje viđenje sa bratom Milovanom bilo je avgusta mjeseca 1940 godine, kada je poslednji put došao kući u Seferovce. Došao je 2. avgusta i donio mi lijepe cipele vlastite izrade. Neznam koliko je dana ostao, vjerovatno nedelju dana. U povratku u Sarajevo ispratila sam ga do Šibića Hana na autobus, odakle je otišao do Okučana i dalje vozom u Sarajevo. Tada mi je kao stariji brat davao neke savjete u vezi moje udaje: da pazim da ne pogriješim u izboru mladića (samo da ne bude pijanac i kartaroš) i kako se u braku sve može bolje i lakše da rješava lijepom rješju i dogovorom, nego ružnim rješima i svadjom. Svaki put kada je dolazio ili mi pisao nije propustio priliku da napomene da će doći bolje vrijeme. Tako smo se rastali jednog avgustovskog dana 1940 godine

kada je poslednji put došao kući. Ja sam se ubrzo poslije toga udala, a da brata nisam ni pozvala, jer sam htjela da ga ne izlažem napornom putovanju i troškovima. O svojoj udaji sam mu napisala pismo koje on nije ni dobio i nismo se par mjeseci dopisivali.

Milovan je mislim u avgustu 1941 godine uhapšen u Sarajevu, iznenađen od ustaša na sastanku i uhapšen zajedno sa cijelom grupom. Neznam koliko je ta grupa brojala. Znam da su njih trojica: Milovan i još dva muslimana osuđeni na smrt. Kada su njih trojicu osudjenika doveli na strijeljanje, skinuli im okove i pitali za poslednju želju i dali im cigareta da zapale, za Milovana je u tom momentu stiglo pomilovanje od Pavelića. Smrtna kazna zamjenjena mu je sa 20 godina robije, a ona dvojica su strijeljani. Milovan je potom smješten u samicu, gdje je proveo dva mjeseca. Iz Sarajeva je prebačen u kaznionicu u Zenici odakle se nekoliko puta javljao. Zapravo, on je imao prava da se javlja jednom mjesečno. Iz Zenice je nakon godinu i po prebačen u Sremsku Mitrovicu, odakle se javljao i mome mužu Milošu koji je bio u zarobljeništvu u Austriji.

Kada je ustašama zaprijetila opasnost da Sremska Mitrovica zauzmu partizani, Milovan je prebačen u Zagreb, odakle mi se poslednji put javio mislim u martu mjesecu 1945 godine. Na žalost nisam te njegove dopisnice i pisma sačuvala. I u tim dopisnicama našao je mogućnosti da me ohrabri i da kaže da će biti bolje, bez obzira na ograničen prostor u pisanju i cenzuri pošte zatvorenika.

Za sve vrijeme dok je bio u Zenici i u Sremskoj Mitrovici bio je nerazdvojan sa Milanom Kelečevićem. Nije bilo razlike koji je dobio paket od kuće Milovan ili Milan, zajednički su ga otvarali. Jedan bez drugog nebi htjeo otvoriti paket ili nešto uzeti bez obzira na slabu ishranu i svakodnevnu glad. (Milan Kelečević iz Seferovaca po zanimanju stolar, učio zanat kod švabe Golembiovskog, komunista, jedan od prvih kurira, osuđen u Banja Luci na smrt, ali zahvaljujući velikom mitu sakupljenom u Liječju koje je dato pretjedniku Ustaškog prijekog suda, Mariću, Milanu je zamjenjena smrtna kazna sa kaznom od 20 godina robije.)

Milovan je i u zatvoru radio svoj posao. Kao dobar majstor izrađivao je čizme za njemačke oficire. Ovo mi je što se tiče Milanovog i Milanovog drugarstva i radu u zatvoru pričao Rade Gaković koji je sa njima bio u kaznionici u Sremskoj Mitrovici, a koji sada živi u Novoj Topoli.

4

Pored naprijed iznesenih mojih sjećanja, navešću još neke podatke koje mi je ispričala M^llovanova žena Maca, kada mi je dolazila u posjetu, (koja je u međjvremenu umrla.) Kada je Milovan izišao iz samice ona ga je posjetila. Bila je u drugom stanju. Dobila je dozvolu za razgovor i opširno mi pričala o tom svom prvom susreću sa Milovanom u zatvoru. Rekla je otprilike ovo: da je Milovan jako slab, da je od svega zazirao, bio je sa unezvjerenim pogledom, pokazivao strah od razgovora, plašeći se da ga ustaše ne čuju, te kako joj se učinilo, čisto je posumnjala da Milovan nije normalan. Da bi bila načisto tim, postavljala mu je bezbroj pitanja na koja bi joj on, nakon kraćeg razmišljanja dao odredjen i vrlo sredjen odgovor, što je nju uvjerilo da je Milovan duhom potpuno zdrav. Ovakvo njegovo držanje pripisala je Milovanovoj dugoj izolaciji u samici, jer je ona u posjetu došla upravo tajdan kada su Milovana iz samice prebacili u zatvorsku^u sobu sa drugim zatvorenicima.

Milovanova žena poslije porođaja išla je jednom u posjetu sa djetetom, tako da je Milovan tada vidio svoga malog sina. Milovan joj je tada rekao da je najbolje da ode kod svojih u Novu Gradišku, jer će joj tamo ~~biti~~ biti živiti sa djetetom nego samoj u Sarajevu.

Sa Milovanovom ženom sam u toku rata bila prekinula vezu. Zapravo, ona nije dolazila, a niti pisala. Bio je rat, a ja sam imala suviše briga i problema, sa svojom kućom i sobom. Muž mi je bio u zarobljeništvu, ja sam radila ilegalno za NOV, drukčije nisam ni mogla, jer bi onda izdala brata Milovana kojega sam neobično volila i cjenila i nisam bila u mogućnosti da bilo šta doznam o M^llovanovoj ženi i djetetu. Međutim, negdje koncem 1944 ili početkom 1945 godine, zapravo tih dana kada su se partizani spremali da oslobode Sremsku Mitrovicu i kada je bilo izgleda da će osloboditi zatvorenike, dobila sam pismo od Milovanove žene Mace. Desilo se da je jedan moj komšija prebačen - odvezen na liječenje u Novu Gradišku. Tamo se zatekla dolazeći nekome u posjetu i Milovanova žena Maca. Slučajno je upitala bolesnika odakle je i kada je rekao da je iz Petrova sela, upitala ga je bi li kada poudje kući ponio jedno pismo Milevi Arežini, tj. meni. Ovaj joj je to obećao, a ona ga je čitavo vrijeme dok je bio u bolnici obilazila. Po povratku iz bolnice komšija mi je dobio opširno pismo od Mace, koje je u neku ruku bilo ispovjed. Ona mi je pisala da se sa Milovanom razila. Pisala je Milovanu kako joj je teško samoj živiti, te da joj je Milovan napisao, ako hoće da se može udati, jer on nema prava da joj to osporava

rava obična da je ona mlada žena, a da je 20 godine ranije, vrlo
dugo vrijeme na Škotskoj. Ona se učela (on tih mjeseci bio Marku) to
da se nikada nekad, jer što i Milovan će uskoro doći iz Mitrovi-
ca, da Milovan to što je učinila nije znao i slično.

Što mi je što misao a mogućnosti da sam više konkretnih
podataka a svima brata Milovana. Prešlo je mnogo vremena od tih
dogadjaja, a ja opterećena kućnim brigama sa brojnim poslojima mnogo
sam stvari zaboravila.

Milova Aradina rođ. Murdžević

Prešina Milova